

เอเชียปริทัศน์

JOURNAL OF ASIAN REVIEW

ปีที่ 36 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2558 ราคา 150 บาท

เอเชียปริทัศน์

การเคลื่อนย้ายมนุษย์
กับภูมิทัศน์ใหม่
ในเอเชีย

การเคลื่อนย้ายมนุษย์ กับภูมิทัศน์ใหม่ ในเอเชีย

บทบรรณาธิการ การเคลื่อนย้ายมนุษย์กับภูมิทัศน์ใหม่ในเอเชีย

กระแสการเปลี่ยนแปลงสู่เสรีนิยมทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองได้กลายเป็นแนวโน้มที่สำคัญของเอเชียหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น ภายใต้กระแสดังกล่าวประชาชนคนธรรมดาๆ ได้กลายเป็นตัวแสดงที่มีบทบาทสำคัญและเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของภูมิภาค ในทางการเมืองนั้นประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในหลายลักษณะ ทั้งการรวมตัวกันเพื่อต่อต้านเผด็จการและเรียกร้องประชาธิปไตย รวมถึงการมีส่วนร่วมหลังการเป็นประชาธิปไตยแล้ว เพื่อผลักดันนโยบายต่างๆ ตามผลประโยชน์ของพลังทางสังคมที่มีความหลากหลายและซับซ้อนยิ่งขึ้น ในทางเศรษฐกิจนั้นเกิดการขยายตัวของทุนนิยมอย่างกว้างขวางและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างการผลิตของภูมิภาคให้หลอมรวมและผสมผสานเป็นเนื้อเดียวกันมากขึ้น โดยประชาชนคนธรรมดาได้เข้าไปอยู่ในโครงสร้างการผลิตดังกล่าวแล้วไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม นำไปสู่การเคลื่อนย้ายถิ่นฐานข้ามประเทศในภูมิภาค และเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยมส่วนบุคคล ตลอดจนการปะทะประสานระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างอย่างเข้มข้น

กระแสการเปลี่ยนแปลงของภูมิภาคในปัจจุบัน จึงขับเคลื่อนโดยประชาชนคนธรรมดา หรือที่จะขอเรียกในที่นี้ว่าเป็นกระแสของการเคลื่อนย้ายมนุษย์ (Human Mobility) ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนภูมิทัศน์ใหม่ของเอเชียไปอย่างถาวร ในขณะที่การพิจารณาบทบาทของชนชั้นนำในการเปลี่ยนแปลงสังคมถูกให้น้ำหนักลดลง และในบางกรณีกลับถูกมองว่าเป็นฝ่ายตั้งรับแรงกดดันจากประชาชน จารีตการศึกษา พฤติกรรมของชนชั้นนำ อาทิ ความแตกแยก การร่วมเป็นพันธมิตร ทางเลือกต่างๆ การคิดคำนวณ รวมถึงยุทธวิธีที่ใช้ในหมู่ชนชั้นนำจึงมีแนวโน้มลดลง และหันมาให้น้ำหนักกับการศึกษาประชาชนทั่วไปมากขึ้น ภายใต้แนวคิดหลากหลายอย่างแนวคิด

ประชาสังคมและขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นต้น

บทความในวารสารเล่มนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงกระแสดังกล่าวได้อย่างเด่นชัด ทั้งบทบาทของประชาชนทั่วไปในการกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศ ในบทความเรื่อง **ขบวนการทางสังคมกับการเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยในเกาหลีใต้** ที่ฉายภาพขบวนการทางสังคมเพื่อต่อต้านรัฐบาลเผด็จการในเกาหลีใต้ จนส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนผ่านจากระบอบเผด็จการอำนาจนิยมไปเป็นระบอบประชาธิปไตย ด้วยการมีรัฐบาลพลเรือนที่เป็นประชาธิปไตยครั้งแรกใน ค.ศ. 1987 ทำให้ประชาชนเกาหลีใต้มีสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองมากยิ่งขึ้น และรัฐบาลประชาธิปไตยสามารถใช้กฎหมายลงโทษอดีตนายกรัฐมนตรีที่เคยคอร์รัปชัน และใช้ความรุนแรงกับประชาชน เกาหลีใต้ยังมีการเลือกตั้งเสรีอย่างต่อเนื่องและมีรัฐบาลประชาธิปไตยตลอดมาหลัง ค.ศ.1987 จนอาจกล่าวได้ว่ากลายเป็นประเทศประชาธิปไตยที่มั่นคงและยั่งยืนแล้วในปัจจุบัน

นอกจากการเปลี่ยนระบอบการเมืองแล้ว กระแสเศรษฐกิจและการเชื่อมโยงระหว่างประเทศยังนำไปสู่การเคลื่อนย้ายของผู้คนข้ามพรมแดน ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว นักลงทุน แม้กระทั่งนักศึกษา และที่สำคัญก็คือแรงงานโดยเฉพาะแรงงานระดับล่าง บทความเรื่อง **สลามแบมือ: แรงงานพม่ากับสถานะชายขอบในชุมชนมุสลิม** ได้แสดงให้เห็นมิติที่ซับซ้อนและมิติแห่งความขัดแย้งภายใต้การเคลื่อนย้ายผู้คนดังกล่าว ทั้งมิติการกดขี่แรงงาน การแบ่งแยกทางศาสนาและชาติพันธุ์ สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการปะทะประสานระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่าง กลายเป็นรากฐานของกระบวนการกลายเป็นชายขอบที่มุสลิมพม่าต้องเผชิญในไทย และสะท้อนให้เห็นถึงความย้อนแย้งในสังคมปัจจุบัน ที่ในด้านหนึ่งต้องการบูรณาการระหว่างกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสันติภาพที่ยั่งยืน ในอีกด้านหนึ่งกลับเต็มไปด้วยอคติการแบ่งแยก และการขบเน้นลักษณะของความแตกต่างระหว่างกลุ่มคน

ความแตกต่างที่ถูกโหมกระพืออยู่บ่อยครั้งภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลง ในปัจจุบันที่เด่นชัดได้แก่ความรู้สึกชาตินิยม ที่ถูกใช้เพื่อขับเคลื่อนประชาชนผ่าน กระบวนการมากมาย อาทิ การสร้างความทรงจำร่วมของชาติ บทความเรื่อง“คือ เลือดเนื้อของชาติเวียดนาม”: กระบวนการสร้างความทรงจำร่วมของเวียดนาม ต่อหมู่เกาะฮหว่างซา (พาราเซล) และหมู่เกาะเจื่องซา (สแปรตลีย์) ได้แสดงให้เห็น กระบวนการดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยความทรงจำร่วมของชาติได้พัฒนาไปสู่ความ คลั่งชาติ (Chauvinism) ในกรณีของความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ระหว่างเวียดนามกับ จีน การสร้างความทรงจำร่วมนี้นำไปสู่กระแสการต่อต้านชาวจีนในสังคมเวียดนาม อย่างต่อเนื่อง ลูกหลานจนเป็นการก่อจลาจลของชาวเวียดนามเพื่อต่อต้านกิจการและ การลงทุนของจีนทั่วประเทศ มีการใช้ความรุนแรงอย่างการเผาโรงงานจีนในนิคม อุตสาหกรรมทางภาคใต้ของเวียดนาม เป็นต้น

ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของภูมิภาคนี้ แนวคิดด้านความมั่นคงใน ภูมิภาคก็ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงจากอดีตเช่นกัน จากแต่เดิมที่ให้ความสำคัญกับอธิปไตย และความมั่นคงของรัฐชาติ มาให้ความสำคัญกับความมั่นคงของมนุษย์มากขึ้นใน ปัจจุบัน ปัญหาความมั่นคงจึงถูกพิจารณาในฐานะภัยที่เกิดกับปัจเจกบุคคลหรือที่ เรียกว่าเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (non-traditional threat) อาทิ ภัยจากการ เปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ การก่อการร้ายข้ามชาติ ยาเสพติด การค้ามนุษย์ รวมไปถึง ภัยคุกคามด้านความมั่นคงอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายของประชากร เช่น ภัย จากโรคติดต่อ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้กลายเป็นประเด็นหลักที่ต้องการการจัดการและความ ร่วมมือระหว่างประเทศ และกลายเป็นบริบทด้านความมั่นคงที่สำคัญของภูมิภาคใน ปัจจุบัน สะท้อนในบทความเรื่อง **อาเซียนกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบ ใหม่: พัฒนาการและความท้าทาย** ที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามแสวงหาจุดยืน ร่วมกันของอาเซียนเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์และบริบทด้านความมั่นคงดังกล่าว อย่างไรก็ดี กระแสการเปลี่ยนแปลงของการบูรณาการภูมิภากดังกล่าวนี้อาจเป็น

ตัวขับเคลื่อนให้ประเทศต่างๆ ใกล้เคียงและต้องพึ่งพากันมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นในบทความเรื่อง **ความสำคัญของประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงต่อการพัฒนาของจีนหลังทศวรรษ 1990** ที่แสดงมิติของความจำเป็นในการพึ่งพากันระหว่างประเทศ แม้กระทั่งประเทศใหญ่อย่างจีนที่จำเป็นต้องเข้ามาสัมพันธ์กับประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงอย่างมาก ด้วยเหตุที่ต้องการพัฒนาพื้นที่ตอนในหรือฝั่งตะวันตกของประเทศซึ่งมีความล้าหลังกว่าพื้นที่ชายฝั่งหรือฝั่งตะวันออกที่รัฐบาลได้เปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการพัฒนาไปก่อนหน้านี้แล้วกว่าทศวรรษ ประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงซึ่งมีพรมแดนติดกับมณฑลยูนนานและเขตการปกครองตนเองจ้วงกว่างซีทางตอนใต้ของจีนมีความสำคัญต่อการพัฒนาในพื้นที่ทั้งสองมณฑลเป็นอย่างมากในฐานะพื้นที่เชื่อมต่อกับนานาชาติ ทำให้จีนเข้ามาสัมพันธ์และมีบทบาทอย่างมากในความเปลี่ยนแปลงของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงในปัจจุบัน

เอเชียในปัจจุบันจึงเป็นกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เต็มไปด้วยความย้อนแย้ง ในทางหนึ่งนั้นเต็มไปด้วยการแบ่งแยกและความเกลียดชังระหว่างกลุ่มคนที่มีความแตกต่าง ในอีกทางหนึ่งกลับต้องรวมตัวกันและพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างเข้มข้น โดยในการนี้ประชาชนคนธรรมดาได้กลายเป็นตัวแสดงที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในปัจจุบัน วารสารเอเชียปริทัศน์ฉบับนี้จึงได้รวบรวมบทความต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นมติดังกล่าว กระนั้นก็ดี ด้วยข้อจำกัดในด้านต่างๆ ทำให้ข้อบกพร่องย่อมเกิดขึ้นได้ ซึ่งนั่นย่อมเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของบรรณาธิการ

หวังว่าวารสารเล่มนี้จะทำหน้าที่ในการเสนอภาพของเอเชียเพื่อยังประโยชน์ต่อสังคมในด้านต่างๆ ดังที่ได้ทำหน้าที่ของตนมาโดยตลอด

สารบัญ

ขบวนการทางสังคมกับการเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยในเกาหลีใต้	
ศิริสุดา แสนอิ้ว	1
สลายแบบมีื่อ: แรงงานพม่ากับสภาวะชายขอบในชุมชนมุสลิม	
สมัคร์ กอเซ็ม	27
“คือเลือดเนื้อของชาติเวียดนาม”: กระบวนการสร้างความทรงจำร่วมของเวียดนามต่อหมู่เกาะ ฮหว่างซา (พาราเซล) และหมู่เกาะเจื่องซา (สแปรตลีย์)	
มรกตวงศ์ ภูมิพลีป	53
อาเซียนกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่: พัฒนาการและความท้าทาย	
สุภาศพรพรณ ตั้งตรงไพโรจน์	95
ความสำคัญของประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงต่อการพัฒนาของจีนหลังทศวรรษ 1990	
วรรณรัตน์ ท่าห้อง	123
บทความปริทัศน์หนังสือ	
วรรณรัตน์ ท่าห้อง	147